

Полон

ЧАСТИНА I: INSIGHTS

ДЕНЬ ПЕРШИЙ

Звичайна розмова в чаті, 06: 00 ранку.

Так можна вдома приготувати, можна навіть в Портері поїсти.

Ще гарні роблять в This is Pivbar

До речі, зрази ще офігенна штука, особливо так береш, на сніданок розігріваєш і сметаною згори полити, м'ясце плюс пюрешка плюс сметана - ідеально!

Пояснюю ситуацію: у моєї дівчини виник конфлікт з однією малалеткою, оскільки та постила фотки з коловратом та хрестиком. Та казала, що топить за церкву. За ту малу впрягся її пацан 2003 року народження та наговорив багато зайвого про мою дівчину. Потім сам запропонував зустрітись. Я йому написав давай зустрінемося, а у відповідь отримав такі цікаві голосові. Він сміявся до того моменту, поки не зрозумів, що за слова які він висловлював в інтернетах, прийшлося відповідати на вулиці. Він вирішив влізти у мій діалог з його дівчиною і послати мене нахуй, засипати купою гс з приниженнями, покликав на зустріч, але щось пішло не по плану і виявилось, що у мене теж є хлопець, який може впрягатись. І тут у нього заболіла нога і з'явилось ще 1000 і 1 захворювання. Рак жопи.

Взвейтесь кострами, синие ночи, мы родноверы, дети рабочих, якость так?

Прикол в тому що той юнак партизан називав усіх правих окрім своєї двіжухи позерами. Бонів - дебілами. Погрожував мені, тричі звав на "стрілу". І тричі злився сам. Видаляв переписки, і сам писав. Але кожного разу він не доганяв що я знаю де він живе, де він тренується, і де грає в страйкбол. Потім коли ми поїхали він написав мені що тільки зі своїми лисими п'яними можу толпою налітати ахвххаха.

ДЕНЬ ДРУГИЙ

ЯК САША СТАВ ЗАКЛАДНИКОМ

4 тиждень війни.

4 тиждень окупації.

Я навчився виходити з дому після перших криків будильника о дев'ятій ранку. Зазвичай після цього я відразу заглядав у робочий чат, звіряв виконання проєктів і починав працювати, не думаючи ні про сніданок, ні взагалі про щось важливіше, ніж робота. Але чотири тижні поспіль мій режим дня перетворився на одне суцільне поглинання: стрічки новин та здобутої в чергах їжі, оскільки я чудово розумію що цей чи наступний сніданок, а також обід чи вечеря можуть стати останніми в житті. Ці чотири тижні стали найдивнішими з усього мною пережитого. Я не можу сказати, що весь час їв і спав.

Найчастіше я просто безглуздо сидів за столом і гриз дерево.

Три рази на тиждень я ходив до спортзали, навіть не згадуючи про те, що спортивні зали є у всіх пристойних містах світу.

Майже щодня я уявляю як їду в київському метро, щоб хоч на кілька хвилин зазирнути до терміналу: придбати свіжу газету, поговорити з касиром або просто спостерігати за людьми у вагоні.

Це час роздумів про наші подальші вчинки, про те, що ми робитимемо через кілька днів, у чому наша помилка, і що буде правильним. Я починав думати про те, чого мені хотілося б, чого б я прагнув і що можна змінити прямо зараз.

Насолоджуйся тим, що є і цілуй те, що є, навіть якщо це звичайнісінький чай, підсолоджений медом, вчасно купленим за два тижні до війни.

Іноді я сидів і читав або медитував годинами. Я не знаю, скільки днів я не ходив у туалет, бо він мені просто не потрібен. Але врешті-решт, як завжди трапляється, живіт почав вимагати моєї уваги. Ну, не можу ж я постійно бути ситим і в спортивному костюмі. Ще я розумію, що з кожним з'їденим шматком змінююся. Тоді я виписав з інтернету посібник із соціоорієнтованих особистісних стратегій і перечитав його в туалеті. Але виявилося, що там я бачу себе лише через «окуляри» та «рентгенівські промені».

Я просто навчився запивати будь-яку їжу та пити вино. І працювати я теж навчився швидше, ніж раніше.

Хоча, на мою думку, це взагалі не дивно.

І взагалі почалося це з мене самого.

Тепер я краще орієнтуюсь у часі. Точніше навіть сказати – тепер я давно не живу щогодини.

Я тепер завжди роблю так, як мені зручніше.

Намагаюся обдурити свою підсвідомість, яка за звичкою намагалася щоразу повністю виконати "набір дій" по дому. Це не вийшло. Не вийшло тому, що сьогодні, мабуть, уже післязавтра мені вже буде все одно.

Завтра чи післязавтра, яка різниця?

А мені, якщо чесно, начхати.

Сьогодні я нап'юсь до упаду.

Я накурюся, я заспіваю і скажу, що завтра похорон

Якби можна було зробити так, щоб ранок зараз залишився у минулому.

Ніч, щоб стала такою, як була вчора, а не такою, як сьогодні.

Щоб попіл від цигарок полетів за вікно.

А потім я до пізнього вечора ходив у гості до сусідів.

Так, про всяк випадок. Але щоб бути в курсі що вони все ще живі і не відчують голоду.

Щоб не було надто багато причин

Щоб не було надто багато проблем.

Щоб не було надто багато роботи, яку можна вигадати.

Це ніби у нас, у мого народу, погано склалися стосунки із сусідами. Спочатку ми намагалися їх переконати, потім вони доводили, що ми їм не друзі. І доводилося їх боятися, адже так далеко можна зайти. Тепер ми їх не боїмося. Але ми дізналися, що для того, щоб знати, що і як робити, треба подумати, перш ніж ухвалити рішення, а решту вирішує свобода вибору. Просто піти або прийняти дзвінок. Так ми вміємо вчитися на чужих помилках.

Нерозвинена держава, яка не знаходить реальної підтримки у своїх громадян, приречена на розпад. Взяти із собою можна все, що завгодно: музеї, храми, парламент, готелі, ордени та медалі. Народ може подумати, що інакше у вас, у народу, не можна, і захоче при цьому, щоб вибрав зі свого майна все найкраще. Вигадати, як при цьому ще й вижити. А що таке нормально прожите життя, ваш син розуміє з першого класу, то навіщо його вчити, навіщо вчити жити, якщо йому вже дають усе, що він хоче?

І де зараз його батьки? Там, де й має бути його справжня сім'я: у дитячому будинку для обдарованих дітей, де їх оточувала ситуація, про яку вони навіть не знали.

Діти зараз подібні до дітей у раю. Але коли вони виростуть, діти стануть іншими, і їхні добрі очі стануть схожими на очі вовка, рот заб'є гірка колючка, голова буде схилена додолу, а язик - нудитися під землею.

Поспішай!

Біжи до дітей! Прикраш їх своїм золотим плащем! Розкрий свої щедрі обійми!

Нехай сім золотих рогів – сім синів – прийдуть до тебе і разом із ними висватають у батька дочок!

І разом з ними прийде твоє щастя, твої чудові дочки, ті, що з ніжністю торкаються золотих рогів, ті, що з посмішкою носять на руках золоті сльози.

Зрозумій, що в тебе в домі – бог!

Пам'ятай про це, коли твій син покине цей будинок!

Зрозумій, що твої дочки народяться від бога і отримають у спадок незліченні скарби.

Шукай ще золоті роги...

Золото – воно від бога.

Шукай ще золоті роги...

Пам'ятай про це, коли твій син покине цей будинок!

Але не забувай, що не помер, не може померти добрий бог, який створив усе живе...

Без цього дня ти не живеш, як не живе ваш святий отець.

Сей, почувеш мою скаргу!

Устань на весь зріст!

Дай мені, щоб діти розуміли, що батько живе їхнім життям, що він зайнятий лише їхніми справами.

Господи, пішли мені дітей, щоб вони знали життя свого батька, а не відчували, що батько чужий. Господи, пішли мені дітей, щоб вони не помічали того, що бачать їхні батьки, нехай знають, що батьки зайняті лише ними, а не їхніми справами.

Господи, пішли мені дітей, які розуміють, що батькові погано одному. Господи, пішли мені дітей, які розуміють, що тільки з'єднуючись із людьми, син і батько відчують, що вони живуть на землі. Господи, пішли мені дітей, які шанують людину. Господи, пішли мені дітей, які люблять людину.

Господи, пішли мені дітей, які знають, що тільки син і батько має право на повагу до людини. Господи, пішли мені дітей, які люблять людину.

Господи, пішли мені дітей, які люблять людину. Господи, пішли мені дітей, які знають, що людина – це цінність, яку поважають і любов до якої безцінна.

Господи, пішли мені дітей, які не знали батьків, не знали, що таке власність. Господи, пішли мені дітей, які не знали, що таке приналежність до землі. Господи, пішли мені дітей, які вірять, що батько їх живе лише їхнім життям.

Господи, пішли мені дітей, які знали про смерть батька, а не знали про смерть своєї батьківщини.

Господи, пішли мені дітей, які не знають, що всі радості сина – його вчителі.
Господи, пішли мені дітей, які не знають, що сльози – не заперечення життя.
Господи, пішли мені дітей, які знають, що жити треба для себе, але жити треба і для батька, і для матері, і для брата.

Господи, пішли мені дітей, які люблять людину. Господи, пішли мені дітей, які знають, що людина - це сонце, світло якого може затьмарити навіть інше сонце.
Господи, пішли мені дітей, які знають, що любов до людини приносить радість і світло. Господи, пішли мені дітей, які знають, що любов до людини дає радість і світло. Господи, пішли мені дітей, які знають, що людині потрібна турбота, підтримка та знову турбота. Господи, пішли мені дітей, які знають, що людині потрібне кохання і що тільки людина може дати це кохання. Господи, пішли мені дітей, які люблять людину. Господи, пішли мені дітей, які знають, що людина - це сонце, світло якого може затьмарити інше сонце.

Дай мені дітей, твердих у синівському обов'язку. Господи, пішли мені дітей, вихованих у любові та ясній довірливості до батька. Господи, пішли мені дітей, які люблять батька та шанують його. Господи, пішли мені дітей, які звикли у мужній синівній непримиренності до світу – за нього, як за себе – ризикувати життям.
Господи, пішли мені дітей, що кують силу духу в крику серця про боротьбу.
Господи, пішли мені дітей, вірних своїй любові до батька, вірності, яка не знає компромісів. Господи, пішли мені дітей, які пам'ятають про смерть батька і знають, що не за горами хвилина, коли йому буде нема де схилити стомлену голову.

Господи, пішли мені дітей, твердих, відданих батькові і знаючих, що у материнській смерті немає ганьби. Господи, пішли мені дітей, які ненавидять наклеп і дурість. Господи, пішли мені дітей, щоб у своїй країні вони були главою уряду. Господи, пішли мені дітей, сповнених синівської віри в правоту батьків. Господи, пішли мені дітей, вірних батькові в стражданнях і невідомому кінці.

Господи, пішли мені дітей, які знають, що пишатися собою треба не перед іншими, а перед самим собою. Господи, пішли мені дітей, які знають, що кохання – це робота над собою. Господи, пішли мені дітей, у яких не зникла жага життя, і що ці дві спраги об'єднують людину, як любов і ненависть.

Господи, пішли мені дітей, які знають ціну життя. Господи, пішли мені дітей, що віддають всю безодню нікчемності батьків і ціну життя їхніх синів.

Господи, пішли мені дітей, які зберігають повноту синівської довіри до батька. Господи, пішли мені дітей, які знають, що любов - це зв'язок із живими людьми і що зв'язок цей священний.

Господи, пішли мені дітей, які думають, що жити для батька – це насамперед обов'язок. Господи, пішли мені дітей, які не знають, що для батька – це насамперед потреба у коханні і що батько це лише кохання.

Господи, пішли мені дітей, які знають, що не радість і любов - джерело страждань, а лише терпіння і праця, а горе і радість - лише приправа до нашої їжі. Господи, пішли мені дітей, які знають, що бідність - доля слабких, що життя без страждань це шлях до смерті, але що основа життя не сльози і не запеклість, а радість, і радість - це щастя без кінця.

Але якщо в руках дітей не буде нічого, крім смиренного почуття перед життям, якщо люди житимуть у солодкій надії, якщо розум дитини заповниться брехнею, якщо замість сліз не буде посмішки, тоді діти втрачають все людське.

Нерозвинена держава, яка не знаходить реальної підтримки у своїх громадян, приречена на розпад. Взяти із собою можна все, що завгодно: музеї, храми, парламент, готелі, ордени та медалі. Народ може подумати, що інакше у вас, у народу, не можна, і захоче при цьому, щоб вибрав зі свого майна все найкраще. Вигадати, як при цьому ще й вижити. А що таке нормально прожити життя, ваш син розуміє з першого класу, то навіщо його вчити, навіщо вчити жити, якщо йому вже дають усе, що він хоче?

Нехай на всю планету встановиться одне наше загальне тисячоліття, а на Землі запанує один всесвіт без берегів і кордонів!

І я, - горда і безкомпромісна Ідея, - віддаю вам право створювати велике диво епохи: ідею вільного суспільства, вільної людини, вільного комп'ютера, вільного вогню, вільної води, вільної праці, вільного неба! За мною, вільні діти, за мною, діти історії, до берегів вічності!

Святкуйте цю перемогу! Хай живе Епоха Відродження! Нехай живе епоха Епохи Мрії, – епохи, коли всі люди зможуть спокійно померти та побачити безсмертя в очах живих!

Але один із днів – тихих, як і все в домі тепер – до мене підійшов сусід по сходовій клітці.

Запитав: А ти де був?

Вдома, – відповів я.

А чому я тебе ніколи не бачив? - Знову питання.

Ну я можу непомітно йти.

Я думав, що ти загинув у ТРо чи на Антонівському мості – його слова.

Тебе не бентежить, що в мені 47 кг ваги? Але все ж таки для солдата це куди менша вага, ніж на війні - знову ж таки за біологічними мірками - вирішив я до

місця пожартувати. Насправді, мені дуже подобається, що я маленький і не дуже помітний.

А хіба це привід не йти служити в армії чи записатися добровольцем? - Іронізує.

Одним негарним і не дуже героїчним трупом стане більше, звісно.

Але ж ми не два трупи. Я нічого від тебе не прошу. І ти нічого не винен. То чому я тебе не бачив? Ми з сестрою зачиняли вікно у твоїй кімнаті. Ми просто маємо різні інтереси. Втім, якщо хочеш, це є перше питання. Наступні будуть з питання, що тебе цікавить - продовжив він, вже мало не кажучи з самим собою.

Але все ж таки я не сумніваюся, що ми знайдемо спільну мову. Хіба не так? - Усміхається.

Звісно, що ти! Звичайно.

На цьому діалог завершився.

Знайомтеся, це був Сашко. І Сашко знайшов під час війни чим почати заробляти: налагодити в рамках нашого району, а ще краще міста, ланцюжок з продажу легких наркотиків, тобто простіше кажучи - робити закладки, якщо поліції в місті немає, а саме місто сковане страхом.

Раніше Сашко готував свій товар дуже повільно, тож заклав багато місць у різних районах.

Ще він трохи займався гвинтом. У такі роки, як зараз, це дуже вигідно.

Сашко знає, чого хоче від життя.

І Сашко не втрачає оптимізму.

До нього постійно навідувалися якісь люди - то знайомі, то невідомі, поки Сашко не зрозумів, що саме від нього вимагається, оскільки багато хто зрозумів, що цей колишній торчок має деякий доступ до деяких ресурсів. Втім, не можна не бути одночасно сином великої місцевої чиновниці і самому не користуватися тими привілеями, які й під час війни мають значення, особливо якщо розуміти, що Херсон в окупації для певних категорій осіб навряд чи якимось суттєво відрізнявся від Херсона до окупації.

У перші дні окупації міста, коли орки ебанули по "Фабриці", нашому найбільшому ТРЦ, комплекс, що вигорів, залучив сотні, якщо не тисячі, мародерів, що навіть природно в такій ситуації. Складно утриматися від бажання пожитися хоч чимось, незважаючи на те, що ціна життя та речей капітально впала там, де пройшов російський чобіт. Спробував знайти там своє щастя і Сашко, але чи вибрав невдалий день, чи просто так зірки зійшлися на небі, але додому він прийшов з порожніми руками і вкрай розчарованим.

Окупаційна армія, машини якої видавали, мені здавалося, якесь потойбічне нестерпне ревіння і гуркіт, його не бентежила. Його взагалі не бентежило в цьому житті ніколи і ніщо, і те, що для мене було шоком, ним сприймалося як частина повсякденної картини світу, яку аж ніяк не злегка розфарбували під хохлому кров'ю громадян Херсона.

Втім, практично відразу виникли у Сашка в його бізнесі деякі проблеми, скажімо так, специфічного характеру, а саме почуття самозбереження та патріотизм, які раптово відкрилися в деяких баризниках.

У всякому разі, телефонні переговори Сашка з учасниками майбутнього підприємства проходили складно. Живучи поверхом вище і не маючи зашкленний балкон, я кілька разів на день слухав, не без задоволення, звичайно, те, як він, з матом-перематом цілком у дусі орди, описував блискучі перспективи бізнесу, шукав товар у всіх знайомих, гі формував зручний механізм наркобізнесу під час війни та окупації.

Але одного дня в коридорі будинку я почув дивні перешіптування, сенс яких від мене вислизав, хоч і безпосередньо мав відношення до всього, що відбувається в моєму місті:

То ще й чекаєш, що за місяць на тебе наша армія натисне? Як будинок здається, якщо всі захисники сидять в обороні? Якщо ти так воювати любиш, то чому зараз відсиджуєшся? Ах ти сучий син. Ну, зачекайте. Я вам пригадаю. У Німеччині вас задовбають, на сході задовбають.

У Лондоні вашу столицю о п'ять хвилин опустять. На Кавказі вас завалять. На Кавказі залишитеся без лісів, без річок. На Півночі житимете в снігу. Ні про що не думаючи. Ні про що не переймаючись. Навіть не мріючи. А варто було б. Стільки людей, стільки людей не роблять. Вони це роблять щоразу. Від цього життя не стає легшим.

А коли вже кажуть, що по одній людині, щоб фронт стабілізувався, за годину по чайній ложці, та чи багато встигнеш? Не знаю, де твоя родина. Але можна було б доповісти. Якби попросив, мабуть, я сказав би. Ти думаєш, я терплю цю писанину? Хрін там. Що за пустун твій там прохолоджується?

Нема чого щадити. Краще помилково і випадково їх перебити. Потім просити милості у своїх і благодіти про пощаду у ворогів.

А якщо тебе навіть не вб'ють? Тоді не кидайся врукопашну. Сиди. У шахи грай. Стукни в бубон, якщо в тебе вийде. Та й то не обов'язково. Стане в нагоді. Не завжди руки сягають гри. Стукають у бубон, а у відповідь "Willkommen".

Якщо ти так любиш війну, то чому зараз відсиджуєшся?

Втім, зрозуміло. Не так у тебе паморочилася голова, щоб мчати стрімголов на війну, пробивши для цього лобом стіну. На твоєму місці можна було б інакше

розпорядитися часом. Написати книгу про життя, таке, яке його бачиш у роки війни. Наприклад, у кожного з нас знайдеться такий випадок, коли ми хотіли б прикрасити її якось по-своєму, але не виходить. Але чомусь не хочеться. Може, тому, що це неправда? Або просто правда ...

Важко так жити! Дуже важко...

ДЕНЬ ТРЕТІЙ

ЗАПИСКИ ВИБЛЯДКА

Ти мене пам'ятаєш?

- чесно? Ні.

- я у тебе кавун купував (загравав тоді з нею)

- ну не пам'ятаю, до мене багато хто підходить

- о скільки ти закінчуєш працювати?

- а що?

- зустрінемося після роботи.

- (поглянула у вічі, щоб перевірити серйозність, впевненість 2-3 секунди).

- Давай номер (приймала рішення 10 секунд - хитро дивилася на мене) пиши.

Попрощався і пішов у фітнес-зал.

Потім дзвонив їй, навіть підстеріг біля інституту - адже цікаво.

Обіцяв прийти ввечері, перед самою вечіркою у Шаде.

Номер один у списку.

- зустрінемося ввечері (було б непогано)

- я за тобою зайду... – вона обіцяла.

Вона сама боялася зустрітись.

А-я так хочу!

Коли вперше бачив її на іншій вулиці, подумав про себе, що вона - те саме, що я.

А-я так хочу!

З того часу ми постійно зустрічалися.

Вона приходить до мене до інституту.

Я в неї в гостях.

Я йду з нею додому.

Я проводжу її.

Я її веду.

Вона каже, що піде.

А-я так хочу!

Обіцяла.

Що ж, краще пізно, ніж ніколи.

Коли їй дзвонив, вона говорила, що прийде, а коли я прийду – йшла. А мені здавалося, що вона хоче бути моєю.

Обіцяла.

Іноді зателефонує і не прийде.

Наче чогось боїться.

Або соромиться.

Приходить – спочатку мовчить.

А потім заговорить.

А я вигадую собі багато всяких розумних слів.

І часто уявляю її на своєму місці.

Я їй говорю:

"Мила, хороша, улюблена, дорога, мила, улюблена".

Але навіть уявити не можу її на своєму місці.

З нею я зовсім не можу!

Я стою в натовпі просто чужих та лише чужих.

Вона тепер повністю своя.

Дзвінок! Відчиняє двері, проводить мене... обіймає мене, знає, що я чекаю.

Я їй говорю:

"Мила, хороша, улюблена, дорога, дорога, улюблена".

Щоб було що згадати, як у дитинстві.

Що б забути

Забути на якийсь час

Усі, крім цього.

Хай щастить.

Господи.

Якби.

Якби.

Хоч.

Допоможи.

Мені.

Забути.

Ту.

Долю.

Поетеси.

Юродивий.

Кухоль.

Але.

Саму.

Нехай.

А потім би я, прокинувшись,

запитав би голосно у безодні:

— Ти знову, суко, з нас знущаєшся?

За що ти так, допоможи?

Щоб жити,

битися до кінця,

Жити,

себе не шкодуючи.

Якщо.

Коли.

Все одно.

Я б.

Вдень,

посміхаючись,

у домі своєму безглуздому

витягував

зі глека

стаканчик

у прісній воді.

І просив би вічність.

ще 5

разів.

Неминучого.

Скам'янілого.

Але не здригнувшись.

Тому що я на це

ніколи не піду.

Диявол.

Він навіть і не думав

у це вірити.

І я не вірю.

Може бути.

Може бути.

Але не всерйоз.

Значить.

ДЕНЬ П'ЯТИЙ

ЯК Я НАПИСАВ ЗАПОВІТ У 31 РІК

Що важливіше – зберегти життя чи зберегти майно?

Довгий час для мене сама думка про виникнення такого питання здавалася чимось недоречним і навіть образливим.

Але настав п'ятий тиждень війни, а я все ще не був готовий до своєї раптової (звісно) смерті, яка за нинішніх умов стала ходити поряд з усіма надто близько. І настав час скласти заповіт - із цінного майна у мене тільки дві квартири, але, будемо чесні, у когось немає і цього, а отже передбачливо розпорядитися своїм житлом я маю право.

Якщо, звичайно, по ньому не в'їде ворожою ракетою, і в результаті я можу залишитися без даху над головою і, що важливо, далеко не факт, що живим.

Але якщо я пишу ці слова, нормально дихаю і навіть встиг подрочити, значить я перестав переживати про окупацію і вже відносно прийняв нову реальність з усіма її мерзенними нутрощами.

V. O. Z.

Отже, я прийняв нові правила гри і готовий вести у ній новий для мене спосіб життя.

І вона прекрасна та дивовижна!

Знаєш, у таких випадках простіше чинити правильно, на відміну від тих, хто виявився хитровиебаним.

Втім, як і ті, хто вірив у стару формулу існування.

Ідеї декларують, але втілюють у життя люди лише з їхньої плоті та крові.

Я людина. І я робитиму правильно.

Людина. Розумієш, людина. Мені не страшно бути людиною. Я не боюся смерті. Мені страшно виявитися не-людиною.

Я...

...Тобі не вірю!

Мені взагалі байдуже, віриш ти мені чи ні.

Бай, світ. Ти згоден?!

— Я згоден, але що мені з цього?

Я вдома.

- І це все? – з надією у голосі спитала.

- Навіть більше.

- А як щодо вмісту валізи?

- Хіба ти маєш на увазі маленьку валізу з щоденниками? – здивувався я.

- Ну, так, - схаменулась вона, - Ти ж щойно там написав...

Візьми.

- Дякую мила.

- Ти такий смішний... Я одразу не впізнала. А я тебе одразу згадала. Ще з першого дня війни. З вокзалу. Я побачила тебе там. І одразу впізнала. У тебе ніс був червоний, і ти плакав.

В цей момент мені стало соромно, що я тоді плакав. Так мені здавалося. Нині мені зовсім не здається. Я, мабуть, ніколи не плачу. Я не маю для цього причин. Але плакати завжди можу. Засміялася.

І я теж засміявся.

- Ах, ти хитрун, - вона підійшла до мене і обняла, - Це ти просто розпечений хлопчик. Весь час, коли ми разом, ти хочеш думати, що я не помічаю, що ти плачеш. Я ж чую, як ти плачеш. Але ти хитрун. Я ж твоя мама і я тебе завжди розумію.

О'кей, ма! Справді, з чого це я раптом подумав, що вона не помічає? Вона все бачить і відчуває. Якби у мене був такий самий ніс, як у неї, я б теж усе помічав і навіть наплакався досхочу. Вона мені посміхнулася.

- Гарзд, малюку, мені час, - вона вивільнилася з моїх обіймів і втекла.

Але через хвилину вона повернулася, підсіла до мене і поклала руку на мій лоб. Лоб був прохолодний. У кімнаті пахло одеколоном.

- Ти захворів?

- Ні, - сказав я. - Це ти застудилася.

Ліхтарики мигнули і згасли. Ми сиділи у темряві. Вона щось говорила, та я не слухав. Я думав про те, що майже цілий рік, відколи з'явився тут, мама жодного разу не захворіла. Я розумію - на неї стільки всього навалилося, що їй ніколи хворіти, але вона хоч раз мені говорила про це? Ні. Жодного разу. А зараз, мабуть, застудилася. І боїться вийти надвір. Я спробував уявити, як вона стоїть на порозі. Я не міг побачити це.

Я пішов до дверей. Але в дверях спіткнувся і розтягнувся на підлозі.

- В чому справа? - мама нахилилася з мене.

Цієї ночі вона довго сиділа в темряві. А коли не вистачало світла, вимикала нічник і ставила на нього лампочку - я чув, як тремтить, поскрипує тонкий плафон, як тремтять, розпливаючись у блакитному серпанку, штори. Коли ж годинник пробив три, вона дістала з шафи свічку і піднялася до мене.

- Ти щось хочеш мені сказати?

Я нічого не хотів сказати.

- Ти поводитьься нерозумно. Перестань!

Я нічого не відповів.

Вона взяла мене на руки. Поклала на ліжко та вкрила ковдрою.

- Ти спиш?

Я лежав мовчки.

- Чуєш, що я говорю тобі? Перестань!

Вона довго цілувала мене і шепотіла:

- Як я люблю тебе, мій великий і дурний хлопчику...

Я нічого не сказав їй у відповідь.

Я думаю, що ще довго вона не лягала спати.

Я бачив лише нічний рожевий відблиск на її волоссі.

Я не знаю, що вона шепотіла.

Я знаю лише одне: я спав.

І мені снилися місячні ліси, і велика блакитна трава, і довге жовте сонце, і чорні квіти, що застигли в червоній крові.

Я спав і чув, як вона цілувала мене.

Я прокинувся, вона спала. І я пішов працювати.

Робота мені не заважає. Я знаю, як вона любить мене.

Я люблю мою роботу, люблю в ній тишу, запахи та дощик.

Але сьогодні зранку дощ усе йде та йде.

Я дивлюсь на листя. Вона сумує.

Я мовчу.

Нехай іде, нехай капе і капе. Адже все одно пройде.

Нехай також буде осінь.

Нехай залишаться за порогом блакитне небо, червона трава, сумна пісня та біла червона кров.

Нехай усе буде, як тоді.

Нехай піде останнє сонячне світло. І залишиться лише дощ.

Набагато легше.

Вкотре за останню добу.

Скільки разів я бачив себе поваленим, роздягненим і приниженим у своїх власних очах, скільки разів уві сні мріяв про повернення, де я знову був би господарем свого життя та владним.

Але все це були мої вигадки, фантазії та юнацькі фантазії, дитячі, щоб не сказати зовсім дитсадкові - я чудово розумію, що йти проти правил зовсім не те, що мені здається доречним.

По дорозі додому

ДЕНЬ ДВАДЦАТЬ СЬОМИЙ

На четвертому тижні перебування в окупації в Херсоні повторився один із моїх нечисленних снів, які були, на щастя, все ще можливі в цій густій атмосфері жаху, страху та одночасного єднання у колись тихому південному місті.

Сон був би прозаїчний у більш спокійних обставинах, проте в окупації його зміст чи то здавався суцільним знущанням, чи то бажаною мрією про повернення до мого звичного життя.

Мені снилося, що я спізвився на якийсь важливий рейс до Берліна. Навколо було надто багато суєти, здавалося, що сама дорога до Борисполя є однією суцільною перешкодою, яку неможливо подолати.

Нарешті я дістався пункту призначення. Але як тільки я переступив поріг, я відразу ж відчув, що почав збиватися з ритму руху. А за спиною кудись у небуття пливло все місто, що йде. Я вирішив розібрати валізу. Тягав її все далі, але валіза не хотіла складатися, а разом з нею і я. У розпачі я озирався на всі боки.

Прокинувшись, я насамперед відчув небачене натхнення. Вже через пару годин я став гарячково шукати в херсонському чаті під назвою "Як виїхати" контакти перевізників, згодних не за всі гроші світу провести мене і в навантаження ще кількох людей (краще якщо це жінки з дітьми) крізь блокпости орків, що засіли у напрямку Херсонщини.

Тут варто зазначити, що я з 25 лютого перебрався зі своєї квартири, де мене з початку війни стали крити панічні атаки та напади клаустрофобії, на квартиру своєї тітки поверхом нижче, де було, принаймні, мені найменш тривожно. Та й моя усвідомлена самотність, яка раніше була істотним плюсом, з 24 лютого стала одним з величезних мінусів суто для психіки. Коли ти залишаєшся наодинці зі своїми думками в порожній кімнаті, за кілька десятків кілометрів їбашать Гради, а вулицями твого міста ходять, як у себе вдома, якісь ебанати з-під Пскова і Туви, не збожеволіти складно. Хоч і можливо.

Але саме в квартирі тітки, навіть часом насолоджуючись надмірністю шуму її домашніх, у мене почала визрівати ідея втекти з Херсона, за будь яку ціну, бо втрачати вже було нічого. Точніше, виїжджати, як тільки з'явиться хоча б мінімальна можливість зеленого коридору. Втім, я чудово розумів, що навіть якщо буде офіційний зелений коридор (його досі нема, між тим), зовсім немає жодних гарантій, що ця колонна автівок з людьми не буде показово розстріляна впритул. Вже 25 лютого в Херсоні не працював залізничний вокзал, з міста начисто зникла вся поліція та патрульні, і навіть спроба виїзду в перші дні війни, але ще до щільної ворожої окупації міста, мені здавалася дикістю та якимось збоченим суїцидом. Однак і залишатися в місті, в якому майже щодня йшли на підвал журналісти, активісти та ветерани АТО, було не найкращим рішенням.

ДЕНЬ ТРИДЦАТЬ ДРУГИЙ

Для себе я вирішив, що мені треба зробити три спроби - не менше, але й не більше. Було внутрішнє інтуїтивне відчуття, що якась із цих намічених спроб увінчається таки жаданим успіхом.

Перша спроба моєї евакуації була 25 березня. Не вдалася вона з низки причин: я мав лише телефон водіїв, які вивозили людей виключно з області, але не з міста. Я все ще на той момент часу мало уявляв, що треба з собою брати, а що не варто від слова зовсім, і що вчасно придбана мною кнопкова Нокія це реально найкраща можливість зберегти всі цінні контакти і зв'язок, оскільки везти з собою крізь блокпости блядської русні робочий планшет, який після Нового року потребував термінового ремонту, ідея, м'яко кажучи, дурна. Щоправда, я розумів одне: брати треба мало особистих речей, зате максимально зберігаючи в зоні

недоступності банківські картки та документи, насамперед, білий квиток та свій закордонний паспорт.

Спроба під номером два була сьомого квітня, і в мене з тіткою вже було набагато більше необхідних контактів для можливості виїхати у бік Миколаєва та Одеси. Починаючи з п'ятого квітня, від головного херсонського ТРЦ Фабрика, спаленого та розграбованого, стали формуватися колони машин на виїзд та черги людей, які ловили шанс до когось сісти – іноді безкоштовно, але найчастіше за гроші, і часом чималі. Вставши в дику рань - о 4 ранку - я знову зібрав усі свої речі, наостанок поснідав (хто знає, може, це міг бути мій останній сніданок?!) і довбані півгодини, починаючи з 5.45, намагався викликати таксі до точки збору колон на Фабриці. Лише близько 6.20 таксі під'їхало до воріт школи біля мого будинку, а ще через десять хвилин я панічно просився до всіх машин, що швидко від'їжджали. Брати мене не хотіли ні за безкоштовно, ні за гроші десь хвилин 15, поки нарешті не погодилася одна молода пара – Оля та Паша, причому вони згодилися мене везти безкоштовно, добрі люди. Ми рушили в напрямку з міста, і я краєм ока вихоплював обгорілі скелети автомобілів (вже без людей всередині), знищену техніку орків і загальну зловісну тишу, поки ми проїжджали перший блокпост, другий, третій... Оля і Паша, включивши в своєму примітному червоному авто CD з Beatles, оперативно чистили свої гаджети від будь-яких ознак небезпечної інформації, мило між собою переругуючись. Біля блокпоста на понтонному мості стало ясно що сьогодні щось не так, а через хвилини дві - на годиннику було 9:30 ранку - стало зрозумілою причина: окупанти сказали що міст замінований, їхати не можна, пару машин було обстріляно (про це говорили, але ніяк доведено не було через пару днів), і Оля з Пашею, всупереч бажанню інших у колоні, повернули назад, на Херсон, як і ще кілька десятків машин. Розчарований невдачею я не був, але чомусь вирішив, що третю спробу мені треба робити лише 14 або 15 квітня, не припускаючи навіть що вже 14 квітня я буду перебувати вже у Львові на орендованій квартирі в самому центрі міста, яку мені змогла організувати моя компанія, що тимчасово здійснила релокацію до Словаччини з Києва.

ДЕНЬ СОРОК ТРЕТІЙ

Восьмого квітня на дзвінок моєї тітки відповів один із координаторів, які забезпечують можливість евакуації з Херсона. Звали його Сергій. Уточнивши кого треба везти – субтильного хлопця 31 року – Сергій сказав що є таки вільне місце в одного з його водіїв, час прибуття машини – 5:10 ранку, місце зустрічі – недалеко від ресторанчика Олександр Шанц на перехресті вулиць Чорноморської/Кулика. Оплата – 3000 гривень, везтимуть мене до Баштанки, звідки підхопить наступний водій та доведе до одеського залізничного вокзалу.

Перед самою поїздкою мені не спалося. Я в нападї тотальної параної почистив усі свої дві сумки на наявність будь-яких підозрілих елементів, і в результаті не взяв з собою ні флешку з microSD, ні карту Мадейри на згадку про листопадову поїздку на архіпелаг, ні парочку яскравих вінтажних брендових речей типу легкого весняного піджака від Versace, що купував колись собі на тридцятиліття. Передбачливо зірвав зі своєї весняної куртки підозрілий металевий бейджик, у невелику дірку у куртці сховав трохи грошей. Заснув на три години.

ОСТАННІЙ ДЕНЬ ПЕРЕБУВАННЯ В ОКУПАЦІЇ

Ранок дев'ятого квітня видався туманним і якимось особливо темним і холодним. У призначену годину я вийшов на місце зустрічі з водієм, і він з дивовижною точністю і пунктуальністю рівно о 5:10 ранку під'їхав до мене, сказавши, що краще сідати поряд з ним. Ми поїхали за іншими пасажирами. Ними виявилися дівчина з маленькою донькою, її сестра та їхня спільна подруга. Імен своїх вони не називали. Параноя в загостреній формі була не тільки в мене.

Варто зазначити, що вночі в телеграм-каналах, що висвітлюють евакуацію, з'явився панічний вкид: росіяни готують провокацію, тобто обстріл колон, які їдуть з міста, щоб потім у своїх ЗМІ представити це як злочин ЗСУ. Але бажання покинути місто в окупації було сильнішим за страх бути спаленим живцем Градом. Померти не страшно, адже в окупації ти вже мертвий і позбавлений будь-якої своєї суб'єктності.

І понад дві з половиною години стара, але чудово збережена Волга везла нас по сільському бездоріжжю, а туман щільною нудотною ковдрою накривав все навколо, і повз знову нам зустрічалися спалені машини цивільних вже без мертвих громадян усередині, і військова техніка єбаних окупантів, і снаряди на полях та дорогах...

Найскладніший і мерзенний блокпост розпочався у Новоолексіївці. Там стояли кадиrovці, які були одягнені в брудну форму, погано говорили російською, а від їх дотиків до мого паспорта та телефону фізично стало нудити. Виду, що мені хріново, я, само собою, не подавав.

Наступний жорсткий блокпост – днрівці, ватажок яких добре говорив українською і в бік усієї колони казав, що мовляв навіщо ви їдете, скоро тут – тобто в Херсоні та області – буде добре. Мабуть, як в Ізоляції, аналог якої спішно з'явився у Херсоні та Новій Каховці з моменту заходу до міст окупантів. Після цього треба

було проїхати замінованим мостом через річку Інгулець, розуміючи що або міст з машиною провалиться у воду, або буде вибух. Але пронесло.

О 10:30 ранку ми були вже біля Снігурівки – після неї вже розпочиналися блокпости з українською армією.

У Снігурівці я ніколи не був. І тому мій погляд зупинявся на дивовижно акуратних галявинах, чистих вулицях, нечисленних перехожих з велосипедами - і на контрасті вибитих вибухами вікна балконів у багатоповерхівках та блокпостах російських мразей серед цього затишного житлового сектора. Перевірки машин проходили швидше ніж на попередніх блокпостах, орки були дуже ввічливі, і мені навіть не довелося роздягатися щоб показувати що на моєму тілі немає жодних тату з нацистською символікою.

Об 11:00 ми побачили перший блокпост ЗСУ.

Над нами вже сяяло сонце, яке гріло, як ніколи гаряче. Туману не було.

А одна з дівчат у машині символічно увімкнула на своєму телефоні пісню Макса Барських "Тумани".